

ΤΖΕΪΝ ΟΣΤΕΝ

Λογική
και ευαισθησία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η οικογένεια των Ντάσγουντ διέμενε εδώ και πολύ καιρό στο Σάσεξ. Το υποστατικό τους ήταν πολύ μεγάλο και η κατοικία τους ήταν στο Νόρλαντ Παρκ –στο μέσον μιας ιδιόκτητης έκτασης–, όπου πολλές γενιές είχαν ζήσει ανεπίληπτα και είχαν αποσπάσει τον σεβασμό όλων των κατοίκων της γύρω περιοχής¹. Ο τελευταίος ιδιοκτήτης του εν λόγω υποστατικού –ένας εργένης που έζησε μέχρι τα βαθιά γηρατειά του– είχε για πολλά χρόνια τη σταθερή συντροφιά της αδελφής του, η οποία ήταν και οικονόμος του σπιτιού. Αλλά ο θάνατός της, δέκα χρόνια πριν φύγει και ο ίδιος από τη ζωή, επέφερε μεγάλες μεταβολές στην κατοικία του· προκειμένου να παρηγορηθεί, προσκάλεσε να μείνει στο σπίτι η οικογένεια του κυρίου Χένρι Ντάσγουντ, νό-

---

1. Οι μεγαλογαιοκτήμονες και οι αριστοκράτες οι οποίοι περιγράφονται σχολαστικά τόσο στο *Λογική και ευαισθησία*, όσο και στο μεγαλύτερο μέρος του έργου της Τζέιν Όστεν, είχαν τη βάση τους στα υποστατικά τους στην ύπαιθρο, και η βασική πηγή του εισοδήματός τους ήταν τα κέρδη από την εκμετάλλευση της γης που είχαν στην κατοχή τους.

μιμου κληρονόμου του υποστατικού του Νόρλαντ, καθώς ήταν ο άνθρωπος στον οποίο σκόπευε να το κληροδοτήσει. Η συναναστροφή με τον ανιψιό, την ανιψιά του και τα παιδιά τους βοηθούσε να περνάνε ανέφελα οι μέρες του ηλικιωμένου τζέντλεμαν. Η αγάπη του για αυτούς αυξανόταν συνεχώς. Ο κύριος και η κυρία Ντάσγουντ φρόντιζαν να ικανοποιούν όλες τις επιθυμίες του και το έκαναν όχι μόνο από συμφέρον αλλά και από την καλοσύνη της καρδιάς τους· του παρείχαν τη μέγιστη φροντίδα που θα μπορούσε να έχει στην ηλικία του, ενώ η ζωντάνια των παιδιών συνέβαλλε στο να έχει κι αυτός κάποιες χαρές στα γηρατειά του.

Από τον πρώτο γάμο του ο κύριος Χένρι Ντάσγουντ είχε αποκτήσει έναν γιο· τρεις κόρες από την τωρινή του συμβία. Ο γιος, ένας μετρημένος, αξιοπρεπής νεαρός, ζούσε πλουσιοπάροχα εξαιτίας της μεγάλης περιουσίας που είχε κληρονομήσει από τη μητέρα του – το ήμισυ της οποίας είχε περιέλθει σ' αυτόν μετά την ενηλικίωσή του. Ο γάμος του, που έγινε λίγο αργότερα, επαύξησε τα πλούτη του. Οπότε για αυτόν η διαδοχή στο υποστατικό του Νόρλαντ δεν ήταν και τόσο σημαντική όσο ήταν για τις αδελφές του· η δική τους περιουσία –εκτός από ό,τι μπορεί να έπαιρναν αν ο πατέρας τους κληρονομούσε τη συγκεκριμένη ιδιοκτησία– ήταν πολύ μικρή. Η μητέρα τους δεν είχε περιουσία, και ο πατέρας τους είχε μονάχα επτά χιλιάδες λίρες, καθώς το υπόλοιπο μισό της περιουσίας της πρώτης συζύγου του θα πήγαινε κι αυτό στον γιο

του και ο ίδιος θα κρατούσε μόνο ένα ισόβιο μέρος επί του εισοδήματος.

Ο ηλικιωμένος τζέντλεμαν πέθανε· άνοιξαν τη διαθήκη του και, όπως συμβαίνει με όλες σχεδόν τις διαθήκες, πρόσφερε μεγάλη απογοήτευση σε κάποιους και εξίσου μεγάλη ικανοποίηση σε κάποιους άλλους. Δεν ήταν αγνώμων, ούτε άδικος ώστε να μην αφήσει το υποστατικό στον ανιψιό του, αλλά οι όροι ήταν τέτοιοι που περιόριζαν σχεδόν κατά το ήμισυ την αξία της παροχής. Ο κύριος Ντάσγουντ το ήθελε κυρίως για να εξασφαλίσει τη σύζυγο και τις κόρες του και όχι τον γιο του ή τον εαυτό του. Όμως το είδε να περιέρχεται στον γιο του και στον εγγονό του, ένα αγοράκι τεσσάρων ετών, γεγονός που δεν του επέτρεπε να εξασφαλίσει το μέλλον των πιο προσφιλών του προσώπων που είχαν, περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον, την ανάγκη μιας κάποιας οικονομικής ενίσχυσης – είτε από την παραγωγή είτε από την πώληση της ξυλείας του κτήματος. Τα πάντα είχαν παραχωρηθεί ανεπιστρεπτί σε εκείνο το παιδί, το οποίο κατά τη διάρκεια κάποιων περιστασιακών επισκέψεων με τον πατέρα και τη μητέρα του στο Νόρλαντ είχε αποσπάσει τη συμπάθεια του θείου του, λόγω κάποιων χαρισμάτων, όχι και τόσο ασυνήθιστων σε παιδιά δυο ή τριών χρόνων: η ατελής άρθρωση, η ανυποχώρητη επιμονή να κάνει πάντα αυτό που ήθελε, τα πονηρά κόλπα και η φασαρία που προκαλούσε την προσοχή όλων ήταν αρκετά ώστε ο θείος του να παραβλέψει την αξία της φροντίδας που είχε λάβει από την ανιψιά του και

τις κόρες της. Δεν ήθελε να είναι άδικος μαζί τους και, ως απόδειξη της αγάπης του, άφησε στα τρία κορίτσια χίλιες λίρες στην καθεμία.

Η απογοήτευση του κυρίου Ντάσγουντ ήταν μεγάλη στην αρχή· είχε, όμως, αισιόδοξη και θετική προδιάθεση, ήλπιζε πως θα ζούσε ακόμα για πολλά χρόνια, και πίστευε πως, αν έκανε κάποιες οικονομίες, θα μπορούσε να αποταμιεύει ένα αξιοσέβαστο ποσό από την παραγωγή ενός τόσο μεγάλου κτήματος, η οποία θα μπορούσε αμέσως να αυξηθεί. Η περιουσία, όμως, η οποία είχε ήδη καθυστερήσει τόσο να έρθει στα χέρια του, έγινε δική του για δώδεκα μόλις μήνες: Έζησε μόλις ένα χρόνο μετά τον θάνατο του θείου του και οι δέκα χιλιάδες λίρες, μαζί με τα ποσά που τους άφησε, ήταν όλη κι όλη η περιουσία που είχαν πια η χήρα και οι κόρες του.

Αμέσως μόλις ένιωσε πως κινδύνευε η ζωή του, έστειλε να καλέσουν τον γιο του και του ζήτησε, με όση επιμονή και σπουδή του επέτρεπε η κατάστασή του, να αναλάβει εκείνος τη φροντίδα της μητριάς του και των αδελφών του.

Ο κύριος Τζον Ντάσγουντ δεν είχε τη μεγαλοθυμία που χαρακτήριζε τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας, αλλά, αυτή την κρίσιμη στιγμή, επηρεάστηκε βαθύτατα από μια τόσο επιτακτική παράκληση και υποσχέθηκε πως θα έκανε ό,τι ήταν δυνατόν για να τους εξασφαλίσει μια άνετη ζωή. Ο πατέρας του, ύστερα από αυτή τη διαβεβαίωση, πούχασε, και ο νεαρός Τζον στη συνέχεια είχε τον χρόνο

να σκεφτεί διεξοδικά το τι ήταν δυνατόν και μέσα στα όρια των δυνατοτήτων του να κάνει για αυτές.

Δεν ήταν άνθρωπος με κακές προθέσεις, εκτός και αν η ψυχρότητα και ο ατομισμός συνεπάγονται τις κακές προθέσεις. Ήταν, σε γενικές γραμμές, ευυπόληπτος και φρόντιζε να φέρεται ευπρεπώς στις καθημερινές του συναλλαγές. Αν είχε παντρευτεί μια πιο συμπαθητική γυναίκα, μπορεί να γινόταν ακόμα πιο ευυπόληπτος, ίσως και συμπαθητικός, καθώς παντρεύτηκε πολύ νέος και πολύ ερωτευμένος με τη σύζυγό του. Αλλά η κυρία Τζον Ντάσγουντ ήταν ένα πολύ χειρότερο αντίγραφο του – μια γυναίκα στενόμυαλη και εγωίστρια.

Εφόσον έδωσε τον λόγο του στον πατέρα του, ο υιός Ντάσγουντ σκέφτηκε να αυξήσει την περιουσία των αδελφών του, παραχωρώντας χίλιες λίρες στην καθεμία. Τότε θεώρησε πως ήταν πράγματι σε θέση να το κάνει. Η προοπτική των επιπλέον τεσσάρων χιλιάδων λιρών τον χρόνο στο τωρινό του εισόδημα, εκτός από το ήμισυ της περιουσίας της μητέρας του που είχε λαμβάνειν, τον ενθάρρυνε, και τον έκανε να νομίζει πως ήταν ικανός να επιδείξει γενναιοδωρία. «Ναι, θα τους έδινε τρεις χιλιάδες λίρες: θα ήταν μια ωραία και γενναιοδωρη χειρονομία εκ μέρους του! Το ποσόν θα ήταν υπεραρκετό για να ζήσουν άνετα. Τρεις χιλιάδες λίρες! Και φυσικά ήταν σε θέση να διαθέσει αυτό το αξιοσέβαστο ποσό χωρίς να πιεστεί ιδιαίτερα». Το σκέφτηκε όλη τη μέρα, το σκέφτηκε και τις επόμενες και δεν άλλαξε γνώμη.

Αμέσως μόλις τελέστηκε η κηδεία του πεθερού της, η κυρία Τζον Ντάσγουντ εμφανίστηκε απροειδοποίητα στη χήρα του, με το παιδί τους και τις υπηρέτριές της. Κανένας δεν μπορούσε να αμφισβητήσει το δικαίωμά της να πάει εκεί. Το σπίτι ανήκε στον σύζυγό της μετά τον θάνατο του πατέρα του, αλλά αυτή η κίνηση ήταν ενδεικτική της έλλειψης λεπτότητας που τη χαρακτήριζε, και οποιαδήποτε γυναίκα στη θέση της κυρίας Ντάσγουντ, κάποια γυναίκα με απλοϊκή σκέψη, θα έβρισκε μια ανάλογη επίσκεψη αρκετά αδιάκριτη. Αλλά εκείνη είχε τέτοια ισχυρή αίσθηση αξιοπρέπειας, τόσο ρομαντικές ιδέες, ώστε οι προσβολές του είδους, από όποιον κι αν προέρχονταν και όπου κι αν στόχευαν, της προκαλούσαν τρομερή αποστροφή. Η κυρία Τζον Ντάσγουντ δεν ήταν συμπαθής σε κανένα από τα μέλη της οικογένειας του συζύγου της, αν και μέχρι τώρα δεν είχε δοθεί η ευκαιρία να τους αποδείξει το πόσο ελάχιστα την ενδιέφεραν οι άλλοι άνθρωποι και πόσο ελάχιστη σημασία έδινε στα αισθήματά τους, ακόμα και όταν το απαιτούσε η περίπτωση.

Η κυρία Ντάσγουντ ενοχλήθηκε τόσο πολύ από αυτή τη μικρόψυχη συμπεριφορά της νύφης της, και ένιωσε τέτοια απέχθεια, ώστε μετά την άφιξή της ήταν έτοιμη να φύγει από το σπίτι για πάντα αν η μεγαλύτερη κόρη της δεν την παρακαλούσε να το ξανασκεφτεί αν ήταν όντως προτιμότερο να φύγει, αν η ίδια η αγάπη της για τα τρία παιδιά της δεν την έκανε εντέλει να αποφασίσει να παραμείνει και για χάρη τους να αποφύγει τη διακοπή των σχέσεων με τον αδελφό τους.

Η Έλινορ, η μεγαλύτερη κόρη, οι συμβουλές της οποίας ήταν ιδιαίτερα αποτελεσματικές, διέθετε μια τέτοια ικανότητα κατανόησης και νηφάλια κρίση που την καθιστούσε ικανή, παρότι ήταν μόλις δεκαεννέα χρόνων, να είναι και ο σύμβουλος της μητέρας της, να εξισορροπεί ενίοτε, προς όφελος και των τριών, την ανυπομονησία της κυρίας Ντάσγουντ, η οποία θα μπορούσε, αναμφισβήτητα, να οδηγήσει σε απερισκεψίες. Ήταν τρομερά καλόψυχη· τρυφερή, καλοπροαίρετη, με δυνατά αισθήματα, αλλά ήξερε πώς να τα δαμάζει: μια γνώση που η μητέρα της δεν είχε ακόμη αποκτήσει και που η μια από τις αδελφές της είχε αποφασίσει να μην μάθει ποτέ.

Οι αρετές της Μαριάν ήταν εν πολλοίς ανάλογες με αυτές της Έλινορ. Ήταν ευαίσθητη και ευφυής, αλλά υπερβολική σε όλα της: οι θλίψεις και οι χαρές δεν είχαν μέτρο. Ήταν γενναιόδωρη, συμπαθητική, ενδιαφέρουσα: είχε τα πάντα εκτός από σύνεση. Η ομοιότητα ανάμεσα σε εκείνη και στη μητέρα της ήταν εντυπωσιακή.

Η Έλινορ παρατηρούσε με αγωνία τη συναισθηματική πληθωρικότητα της αδελφής της, και την κυρία Ντάσγουντ να την επιβραβεύει και να την καλλιεργεί. Τώρα η μια ανταγωνιζόταν την άλλη στο μέγεθος του πόνου τους. Την οδύνη από το πένθος που αρχικά τις είχε καταβάλει τώρα την καλλιεργούσαν εθελουσίως και την αναπαρήγαν κατ' επανάληψη. Αφέθηκαν και οι δυο τους απόλυτα στον πόνο τους, φροντίζοντας να τον ενισχύουν με σκέψεις που τον συνδαύλιζαν, αποκλείοντας την όποια πιθανή παρη-

γοριά για το μέλλον. Κι η Έλινορ ήταν βαθιά λυπημένη, αλλά συνέχισε να αγωνίζεται και να επιδεικνύει αυτοσυγκράτηση. Εκείνη ήταν που συζητούσε με τον αδελφό της· εκείνη υποδέχτηκε τη νύφη της όταν ήρθε και πείστηκε να της συμπεριφερθεί με τη δέουσα ευγένεια, ενώ ταυτόχρονα πάλευε να πείσει τη μητέρα της να προσπαθήσει κι εκείνη να επιδείξει μια ανάλογη στωικότητα.

Η Μάργκαρετ, η μικρότερη αδελφή, ήταν καλόκαρδη και πρόσχαρη κοπέλα. Αλλά έχοντας ήδη στα δεκατρία της απορροφήσει μεγάλο μέρος από τον ρομαντισμό της Μαριάν, χωρίς ταυτόχρονα να διαθέτει και την εξυπνάδα της αδελφής της, δεν έδειχνε πως στο μέλλον θα εξελισσόταν σε κάτι ανάλογο με τις αδελφές της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η κυρία Τζον Ντάσγουντ τώρα εγκαταστάθηκε στο Νόρλαντ και πήρε τη θέση της οικοδέσποινας, ενώ η πεθερά της με τις κόρες της υποβαθμίστηκαν σε απλές φιλοξενούμενες. Είχαν την ευκαιρία να δουν την οικοδέσποινα να τους συμπεριφέρεται με διακριτική ευγένεια· τον δε σύζυγό της με όση ευγένεια μπορούσε να διαθέσει σε άλλον άνθρωπο, πέραν του εαυτού του, της συζύγου ή του παιδιού του. Ο ίδιος τις πίεζε επίμονα, και μάλλον το εννοούσε, να θεωρούν το

Νόρλαντ σαν το σπίτι τους. Η κυρία Ντάσγουντ δεν είχε άλλη επιλογή και δέχτηκε την πρότασή του να παραμείνουν, έως ότου βρεθεί κάποιο άλλο σπίτι στην περιοχή.

Η συνέχεια της παραμονής της σε ένα σπίτι όπου τα πάντα της θύμιζαν τις περασμένες όμορφες μέρες ήταν ότι ακριβώς χρειαζόταν στην κατάστασή της. Τις καλές εποχές, είχε την καλύτερη διάθεση από όλους, κανένας δεν μπορούσε να παραβγεί στην απέραντη αισιοδοξία της – η επιτομή της αμιγούς, ανέφελης ευτυχίας. Αλλά στη θλίψη, η ίδια γυναίκα βυθιζόταν εξίσου απόλυτα στα αισθήματά της: ήταν απαρνηγόρητη στον πόνο της, όπως ακριβώς ήταν απορροφημένη και από τη χαρά της.

Η κυρία Τζον Ντάσγουντ δεν συμφωνούσε επ' ουδενί με το πλάνο του συζύγου της για τις αδελφές του. Το να αποσπάσει τρεις χιλιάδες λίρες από την περιουσία του μονάκριβου παιδιού τους θα ήταν μεγάλο πλήγμα γι' αυτό. Τον παρακάλεσε να το ξανασκεφτεί. Πώς το δικαιολογούσε στον εαυτό του το να στερήσει από το παιδί του, τον μονάκριβο γιο του, ένα τόσο μεγάλο ποσό; Και με ποιο δικαίωμα οι δεσποινίδες Ντάσγουντ, όντας απλώς ετεροθαλείς αδελφές του, που κατά την άποψή της δεν ήταν κανονικές αδελφές, περίμεναν από αυτόν μια τέτοια γενναιοδωρία; Ήταν γνωστό τοis πάσι πως δεν υπήρχαν δεσμοί ανάμεσα σε παιδιά που προέρχονταν από διαφορετικούς γάμους. Για ποιο λόγο λοιπόν αυτός ήθελε να καταστραφεί, αλλά και ο καημένος ο Χάρι, δίνοντας τα λεφτά του στις ετεροθαλείς αδελφές του;

«Ήταν η τελευταία επιθυμία του πατέρα μου» της απάντησε ο σύζυγός της. «Να βοηθήσω τη χήρα του και τις κόρες του».

«Αυτός δεν ήξερε τι έλεγε· πρέπει να τα είχε χαμένα εκείνη την ώρα. Αν ήταν στα λογικά του, δεν θα του περνούσε απ' το μυαλό να σε παρακαλέσει να δώσεις εσύ τη μισή περιουσία του παιδιού σου».

«Δεν καθόρισε το ποσόν, αγαπητή μου Φάνι· απλώς με παρακάλεσε να τις βοηθήσω και να διευκολύνω τη ζωή τους, επειδή αυτός δεν θα ήταν πια σε θέση να το κάνει. Τσως θα έπρεπε να το αφήσει σ' εμένα. Δεν μπορεί να του πέρασε απ' το μυαλό πως θα αδιαφορούσα γι' αυτές. Αφ' ης στιγμής μου ζήτησε να δώσω τον λόγο μου, δεν μπορούσα να μην τον δώσω – τουλάχιστον αυτό θεώρησα πως έπρεπε να κάνω εκείνη τη στιγμή. Του έδωσα την υπόσχεσή μου, και πρέπει να την κρατήσω. Κάτι πρέπει να κάνω γι' αυτές όταν φύγουν από το Νόρλαντ και πάνε κάπου αλλού να μείνουν».

Λογική και ευαισθησία

Δυναμική και παρορμητική, η Μαριάν Ντάσγουντ είναι το ακριβώς αντίθετο από τη συγκρατημένη και συνετή αδελφή της, Έλινορ. Έτσι, όταν η Μαριάν ερωτεύεται τον εντυπωσιακό αλλά επιπόλαιο Τζον Γουίλομπι, αγνοεί την προειδοποίηση της αδελφής της για αυτοσυγκράτηση και υπομονή. Η Έλινορ, αντίθετα, αντιμετωπίζει στωικά την απόφαση του αγαπημένου της να την εγκαταλείψει και παλεύει να κρύψει τη δική της ερωτική απογοήτευση, ακόμα και από τους οικείους της.

Μέσα από την εμπειρία του έρωτα και την απειλή της απώλειάς του, οι δυο αδελφές μαθαίνουν πως η λογική πρέπει να συνδυαστεί με την ευαισθησία και το συναίσθημα, προκειμένου να επιτευχθεί η προσωπική ευτυχία σε μια κοινωνία όπου το χρήμα και η κοινωνική θέση κυβερνούν και ορίζουν ακόμα και τη μοίρα της αγάπης.

Το πρώτο σημαντικό μυθιστόρημα της αγγλικής λογοτεχνίας του 19ου αιώνα είναι πέρα από μια ιστορία ενηλικίωσης και μια απολαυστική «κωμωδία παρεξηγήσεων». Με υπόγεια ειρωνεία και ανεπαίσθητο σαρκασμό, η συγγραφέας αποκαλύπτει την υποκρισία που διέπει την αριστοκρατία και τα ήθη της Αγγλίας εκείνης της εποχής, περιγράφοντας τον αγώνα των δύο τόσο διαφορετικών αδελφών να ζήσουν με αξιοπρέπεια χωρίς να απαρνηθούν την ανθρωπιά και τα αισθήματά τους.

